СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 172. Джерзі Сіти, Н. Дж., четвер, 25-го липня 1940. No. 172. Jersey City, N. J., Thursday, July 25, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПЕРША УХВАЛА ЗА ЗАГАЛЬНУ ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ

ВАШИНҐТОН. — Сенатський комітет для військових справ потвердив проект закону Берка й Водсворта про загальну військову службу.

Цей проект заводить передовсім реєстрацію всіх мужчин для військової служби в віці від 18. до 64. року життя включно. В цей спосіб уряд мав би зареєструвати, як обчисляють, коло 42 міліони осіб. Потім з них вибрано би першого року для активного військового вишколу в армії й національній ґвардії коло півтора міліона осіб у віці від 21. до 30. року життя. Вишкіл мав би, за проектом комітету, тривати 12 місяців. Місячний жовд для простого жовніра виносив би 21 долярів у місяць, себто стільки, скільки має жовнір у армії. Вишколом жовнірів занялися би правильна армія й національна ґвардія. Хто захотів би, мав би право зголоситися добровольцем іще до часу покликання.

Закон мав би бути введений у життя з днем 1. жовтня; колиб зайшла надзвичайна небезпека, можна би на основі проєктованого закону покликати жовнірів скорше.

Голова комітету заявив, що просто кожну точку проєкту ухвалено в комітеті одноголосно.

АМЕРИКА КЛЕЙМУЄ РОСІЮ ЗА ЗАХОПЛЕННЯ ЛИТВИ, ЛАТВІЇ Й ЕСТОНІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Сомнер Велес, заступник секретаря стейту, видав публичну заяву про захоплення Литви, Латвії й Естонії, і в цій заяві гострими словами клеймує совєтський уряд за цей вчинок.

У своїй заяві департамент стейту клеймує совєтський уряд за захоплення малих країн. Далі він підчеркує, що ці краї завели в себе демократичну форму правління й робили знамениті поступи в розвою самоуправи народу. Америка з подивом і симпатією придивлялася їх поступові.

Поведінка совєтського уряду є нічим іншим, як простим грабіжом, доконаним загрозою вжиття сили. Він є противний засадам, які признають американські республики. Американський уряд противиться цьому захопленні й не буде його признавати за правний.

Згідно з тою постановою, алериканський уряд буде далі признавати дотеперішних представників трох балтійських держав за правно акредитованих представників. Уряд теж покликав своїх представників цих держав до Вашинґтону „на наради", що рівняється постійному відкликові.

РОСІЯ БУДУЄ ЛЕТНИЧУ БАЗУ ПРОТИ АМЕРИКИ.

СІЕТЛ (Вашинґтон). — Залога човна прибережної сторожі потверджує як правдиві чутки, що мовляв російський уряд виставляє летничу базу на острові Великий Діомед, що лежить усего одну милю від американського острова Малий Діомед.

Перші вістки про це подали тубильці-ескімоси. Тепер прибережні сторожі бачили на острові російських жовнірів і робітників, занятих будовою.

З ПРЕЗИДІЯЛЬНОЇ КАМПАНІЇ.

ГАЙД ПАРК (Ню Йорк). — У своїй розмові з ґазетярами президент Рузвелт, на запит, як дивиться на демократів, що противляться його номінації на кандидата Демократичної Партії, заявив, що ці сенатори, що йому противляться втратили вже давніше поперта Демократичної Партії. Про двох своїх бувших урядовців, Джана Гейнса й Луиса Доглеса, що теж заявилися за Вилкія, президент заявив, що вони „все йшли більше за доляри ніж за людство".

Републиканський кандидат Луис Вилкі виступив з критикою Демократичної Партії за те, що мовляв, партія керувалася чотирма найважнішими політичними машинами, а це Келія у Шікаґо, Гейґа в Джерзи Сити, Пренденґеста в Канзас Сити і Ґофія в Пенсилвенії.

ВІДКЛИКАЮТЬ СВІЙ СПРОТИВ ПРОТИ РУЗВЕЛТОВОЇ КАНДИДАТУРИ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатори Ґвілер з Монтани й Адамс з Колорадо заявили, що вони не будуть більше виступати проти кандидатури Рузвелта. Кожний з них запевнив, що він віддасть 5. листопаду свій голос за Рузвелта.

ВІЙНА Й ПРОМИСЛИ.

НЮ ЙОРК. — Від коли почався в фабриках живіший рух коло виконання ріжних воєнних замовлень, міська поліція почала діставати щораз більше зажалень від зарядів фабрик проти крадіжу наряддя. Поліція остаточно рішилася зробити спеціяльний розслід, чи це є прості крадіжі, чи може зорґанізований саботаж.

Комітет для морських справ у конґресовій палаті послів дістав рапорт від адмірала Моріла, що фльота відчуває недостачу фахових робітників.

КОНФЕРЕНЦІЯ НАЧЕРКУЄ ПЛЯН ПЕРЕБРАННЯ КОЛЬОНІЙ

ГАВАНА. — Панамериканська конференція занялася виробльованням пляну перебрання кольоній на західній півкулі на випадок, якби такій кольонії грозило перенесення власности, себто захоплення іншою поза-американською державою.

Це відай і буде найважнішою проблемою конференції. За першим пляном котранебудь американська република мала би право пустити врух машинерію для перебрання посідання такої кольонії.

Другим питанням, що живо займає конференцію, це питання економічне, а саме: що робити з надвишкою рільничих продуктів, які продукується в якомунебудь американському краю? Ця надвишка продуктів могла би послужити Німеччині засобом до розбиття єдности західньої півкулі. Злучені Держави подали й в цій справі свій проект, але краї, що конкурують зо Злученими Державами, не знають, як можуть Злучені Держави купувати товар, котрий вони теж виробляють на вивіз. Ця справа буде відай ще трудніша до розвязання, як перша.

МАЛЕНЬКА НАДІЯ НА МИР

ВІШІ. — Хоч промова англійського міністра Ґаліфакса виразно відкинула пропозицію миру Гітлера, проте в Франції міркують, що в тій промові залишено малесеньку фірточку для дальших переговорів. В промові Ґаліфакса було підкреслено, що пропозиція Гітлера опирається на погрозах. Колиб вона була оперта не на погрозах, то англійці почалиб переговорювати про мир, заключують на основі промови Ґаліфакса французи.

Як відомо, Ґаліфакс в останній хвилині поробив у своїй промові зміни і повикреслював ті місця, які моглиб декому здаватись, що англійці таки хотілиб переговорювати з Гітлером. Внаслідок тих скреслень і поправок він навіть мусів час до часу зупинятись, перечитуючи свою промову перед мікрофоном.

ЯПОНЦІ ПОГРОЖУЮТЬ АМЕРИКАНЦЯМ

ШАНҐГАЙ. — Комітет японських громадян видав відозву до американських громадян, в якій закликає їх, щоб вони залишили Азію для азійців і щоб забирались з Китаю. Бо коли цього не зроблять, то новостворений японський уряд візьметься до них на добре і силою їх звідтам повикидає.

ЗАЛОГА В ҐІБРАЛЬТАРІ МАЄ 10,000 ЛЮДЕЙ

ЛЯ ЛІНЕА, (Еспанія). — Приготування до оборони Ґібральтару дуже збільшилися. Прибуває нове військо і воєнні матеріяли. Кораблі вивозять людей, що моглиб бути завадою в часі оборони. Протилетунські гармати стріляють на вид кожного підозрілого літака. Кажуть, що в твердині є тепер 10,000 британського війська. Влада арештує всіх підозрілих в нельояльности. Бизнес підупав цілковито на території Ґібральтару, бо нема з ким переводити трансакції.

НЕ ПУСТЯТЬ ЗАЛІЗА ДО ДЕРЖАВ ОСІ

БОФАЛО. — „Ані за дайма старого заліза не пустити до Німеччини й Італії та їх союзників" кликав у своїй промові Джозеф Джейкобсон, голова торговців старим заліззям при отворенні конвенції Інституту для Старого Заліза й Сталі. Йому звернули увагу ґазетярі, що з Америки йде старе залізо до Японії. На це сказав Джейкобсон, що конвенція займеться тією справою в порозумінні з федеральним урядом.

ГЕНРІ А. ВОЛЕС,

нині секретар рільництва в кабінеті Рузвелта, був іменований кандидатом Демократичної Партії на уряд віцепрезидента Злучених Держав.

ЯПОНСЬКИЙ УРЯД ОБЕРЕЖНИЙ

ТОКИО. — Новий японський премієр князь Коное заявив, що хоч Японія буде вдержувати дуже приязні відносини з державами осі, але не буде з ними заключати мілітарного союзу. Також не конче буде загострювати відносини з Англією і Америкою.

В АНҐЛІЇ НЕ ВІЛЬНО ВЖИВАТИ МЕТАЛЕВИХ КОРОБОК

ЛОНДОН. — Влада заборонила вживати якінебудь металеві коробки, щоб зужиткувати ввесь матеріял на оборону держави. Отже не вільно консервувати овочів у коробках („кенах"), мила ні навіть порошку до лиця не можна тримати в металевих пуделках. У такий спосіб Анґлія надіється заощадити 50,000 тон металю на зброю.

АНҐЛІЯ НАКЛАДАЄ НОВІ ПОДАТКИ

ЛОНДОН. — Новий міністер фінансів, сер Кінґслі Вуд, наложив на англійців нові податки. На основі тих нових податків діткнені будуть головно нижчі кляси. А то тому, бо вищих вже нема, їм забрано вже майже ввесь дохід, казав сер Кінґслі. Багатші англійці віддають вже 90% свого приходу. Бідніші половину. Назагал дві третих загального національного приходу йде на ведення війни.

КАНАДІЙСЬКІ ПОСЛИ НЕВДОВОЛИНІ З ФОРДА

ОТАВА (Канада). — Т. Л. Чорч, консервативний посол з Торонто, заявив у палаті послів канадійського парляменту, що Генрі Форд, американський автомобілевий фабрикант, є „загрозою для свободи й цивілізації" та що його уряд повинен раз на все до Канади не пускати.

Пол Мартин, ліберал з Онтаріо, обороняв Фордову компанію.

РОБЛЯТЬ „ВОЄВІДСТВО" З КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

БУДАПЕШТ. — Мадярський премієр Телекі предложив до затвердження парляменту два законопроекти, з яких один обіймає економічні справи Карпатської України, а другий бере в оборону національні менщини. На основі другого законопроекту не вільно буде в Мадярщині обиджати мадярських громадян іншої народности. За зломання цього розпорядку грозить кара від пів до року тюрми. Карпатська Україна дістане дещо окреме законодавство і з неї буде створене окреме воєвідство. Мешканці Карпатської України, про яких говориться як про „русинів", дістануть свої окремі права, на основі яких вони зможуть розвивати своє національне життя, але з тим застереженням, що це не буде підривати національної безпеки Мадярщини.

АНҐЛІЯ ВИЗНАЄ НОВИЙ ЧЕСЬКИЙ УРЯД.

ЛОНДОН. — Англійський уряд визнав офіційно новий чеський уряд, що перебуває за границею. Премієром того нового уряду є д-р Едвард Бенеш, а міністром закордонних справ Ян Масарик, син покійного Томи Масарика. Той уряд перебуватиме за границею, аж доки не буде звільнена Чехословаччина з-під німецької влади. Бенеш з тої нагоди виголосив промову і в ній сказав, що Німеччину треба за всяку ціну знищити. Цього довершить Англія при помочи її союзників. Він далі говорив, що по війні буде відбудована давна Чехословаччина, зперед Мінхену. Одначе він признавав, що будуть пороблені деякі зміни.

УСПОКОЄННЯ БАЛКАНУ.

БЕРЛІН. — Адольф Гітлер завізвав політиків балканських країв, Румунії і Болгарії, щоби приїхали до нього до Зальцбурґу в ціли обговорення положення на Балкані. Німецька преса виразно заявляє, що в обличчі надходячої рішальної битви з Англією для Німеччини потрібний на Балкані спокій. Румунські представники, вибіраючись до Гітлера, самі точно не знають, що від них хочуть. Румунія, маючи зо сходу небезпечного ворога Совети, з заходу Мадярщину, а з полудня Болгарію, тепер вцілости здалась на ту поміч, яку дасть їй Німеччина. Правдоподібно, що Гітлер з представниками тих країв точно обговорить балканські справи і вже тепер звелить Румунії віддати Болгарії Добруджу.

НІМЦІ РОЗЛЮЧЕНІ НА АНҐЛІЮ.

БЕРЛІН. — Німецька преса розпочала неперебірливу кампанію проти Англії, у звязку з відкиненням мирової пропозиції Гітлера в промові Ґаліфакса. Ця відмовна промова Ґаліфакса так вколола німців, що вони кажуть, що не будуть вже навіть слухати відповіди Чорчіла, а зачнуть мілітарні заходи проти Англії, щоби її роздавити. Ґаліфакса називають „надгробним промовцем Англії". Виходилоб, що німці вже в найближчих днях, а навіть годинах, розпічнуть свій напад на Англію. Всетаки, не звертаючи уваги на ці погрози, не видно ніде заповідження, коли цей напад розпічнеться. Пару тижнів тому деякі німецькі кола ці заповідження робили, тепер ні.

ДАЛЬШІ БОМБАРДУВАННЯ.

ЛОНДОН. — Англійські літаки завзято бомбардували девять німецьких летунських баз і поробили їм поважні шкоди. Також бомбардували інші воєнні обекти в Німеччині. Ці напади ще більше лютять німців, які з черги самі безнастанно бомбардують англійські міста і воєнні бази. Обі сторони не подають точно звідомлень про заподіяні шкоди, але знавці припускають, що ті шкоди по обох боках мусять бути великі.

АРЕШТ ДАЛЯДІЄ.

ВІШІ. — Теперішний французький уряд звелів арештувати бувшого французького премієра Даляді і поставити його під надзвичайний суд за занедбання в часі війни. Це за премієрства Даляді виповіджено війну Німеччині. Вкупі з Даляді поставлять під надзвичайний суд інших міністрів з його кабінету, а також з кабінету його наступника, Рейна. Тими міністрами є: Мандель, Кампінчі, Дельбо, Зей, Віено, Франс, та інші. Вкупі з арештами „грубих риб" відбуваються арешти менших. Арештоване коло тисячки осіб що втекли колись із центральної Европи до Франції, там натуралізувались і відгравали опісля в французькій адміністрації та заграничній політиці поважні ролі. Ці арешти і суди називають у Франції спільною назвою „моральною чисткою домашнього життя".

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holodays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число в суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ТРАҐЕДІЯ СЛАБИХ

Довершення анексії Литви, Латвії й Естонії совєтською Росією на основі нібито самовільного рішення цих держав не являється нічим нежданим. Що так закінчиться справа, можна було знати ще тоді, коли Росія зажадала від цих держав допущення туди російських ґарнізонів. Хто знає методи московської пенетрації, хочби з історії України, той знає, що Росія наперед обсаджує край, призначений на окупацію, своїми ґарнізонами, потім здушує всякі признаки незалежного урядування, обсаджує уряд і законодатні тіла своїми послушними слугами, котрі на приказ Росії рішають прилучитися з вдячністю під білого царя в Кремлі.

Так було за царів, так було би певно при парляментарній Росії, так є при большевиках. Ріжниці можуть бути в несущних подробицях, але в головних сущних чертах ріжниці нема. Наприклад царі підчеркували православну чи християнську віру, а большевики тепер підчеркують немовби на глум демократію. За царів прихильників повної незалежности проклинали в церквах як зрадників віри, за большевиків проклинається як кулаків і капіталістичну кліку. Суть лишається все та сама: Росія захоплює чужий народ, який такому захопленні противиться, але серед даних обставин своєї вільної волі сказати не може.

У даному менті не можуть сказати нічого не лише народи Литви, Латвії й Естонії, але й широкий світ, що властиво одинокий міг би врятувати три дрібні держави перед проковтненням. Росія власне тому загарбує три держави, що світ зянатий деінде. Колиб в світі були більше впорядковані відносини, вона ледво чи на це важилася.

Та цей широкий світ не є зовсім без вини в великій траґедії трох балтійських держав. Повстали ці держави на засаді самовизначення народів, проголошеного аліянтами в світовій війні, а признані вони були ними для захорони західної Европи перед поступом большевизму. При їх слабости ґарантією їх самостійности була сила аліянтів. Коли цеї сили почасти не стало, а почасти вона занята деінде, прибалтійські держави лишилися без охорони й перестали існувати. Якби аліянтські дипльомати й військові знавці були думали глибше, вони були би створили в середньо-східній Европі цілий кордон самостійних національних держав, з котрих найбільшою була би очевидно Україна. Зрадивши самостійницькі стремління українського народу, то на користь Росії, то на користь Польщі, вони розбили природний оборонний мур між Балтиком і Чорним морем. Нині з того муру малощо лишилося, і за короткий час і останки можуть розлетітися. Траґедія Литви, Латвії й Естонії це лишень природне завершення аліянтської помочі для Денікіна й потурання імперіялістичним зазіханням Польщі.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

(Продовження)

(2)

На Ярославщині.

Від часу провалу Польщі українське громадянство Ярославщини репрезентує та й до певної міри кермує його життям — Український Національний Комітет в Ярославі. Його структура така: Президія, що складається з голови (тепер ред. Глібовицький Василь), двох заступників голови, секретаря і скарбника; Кермівна Рада, до якої входять, крім Президії, такі реферати: орґанізаційний, культ.-освітній, шкільний, господарський, суспільно - адміністраційний, орґанізації молоді. Крім того сюди входять для реферування своїх справ голови комісій: допомогової, музейної, імпрезової і пропаґандивної. Президія, Керівна Рада та делеґати усіх ярославських товариств, установ і секцій творять Загальну Раду У. Н. К., що збиралась в 1940 р. двічи.

Референт орґанізаційний (м-р Щирба Юліян) веде орґанізаційну працю в повіті згідно з установленим правильником. Від кінця січня функціонують три призначені від Президії районові представники УНК (Радимно, Порохник і Ярослав—Переворськ), з якими орґанізаційний референт має тісний контакт, а ті знову з мужами довіря, що їх є 40 на 43 місцевості. Районові представники відбувають з мужами довіря що два тижні наради, на яких останні здають звіти і одержують доручення. Мужі довіря зложили святочне приречення. Вони полагоджують всякі орґанізаційні справи (досі перевели реєстр українців і зібрали ріжні статистичні дані, в цілому ряді місцевостей наладнали співпрацю українських товариств і установ) збирають так зв. національний податок тощо. В найблищому часі відбудеться повітовий зїзд мужів довіря, на якому найкращі мужі довіря будуть відповідно відзначені. Під проводом орґанізаційного референта час до часу збирається орґанізаційна комісія, зложена з представників орґ. відділів всіх центральних і повітових установ.

Референт культ. освітній (м-р Щирба Юліян) має нагляд і орґанізацію культ. освітньої праці в Ярославі і в повіті, співпрацює також з референтом шкільним, імпрезовим, пропаґандивним і орґанізації молоді. — Референт Шкільний (проф. Ісаїв Петро) веде справи українського шкільництва. Співпрацює з товариством „Взаїмна Поміч Українського Вчительства". Українських шкіл в повіті 29, з того є 22 як українські кляси побіч польських. Учителів українців — самі кваліфіковані сили — 40. Коли йде про національно-суспільну працю учительських сил, то тільки яких 50% її виконує. Інспектором для цілої округи — українець д-р Околот Іван.

Референт господарський і фінансовий (п. Винницький) має нагляд над працею господарських та кооперативних орґанізацій та веде фінанси УНК (національний податок, буджет). Досі Комітет мав приходу 9,380.27, розходу — 8,352.

Референт суспільно-адміністраційний (д-р Старосольський Юрій), дбає про обсаду українцями урядових і самоврядових становищ та завідує статистикою. В старостві працюють три українці, в Убезпечальні два, в уряді скарбовім два, в Бюрі Праці один, в маґістраті два, крім того до Байрату ввійшли три українці. Два волосні уряди (Радимно і Порохник) обсаджені значною скількістю українців, в більшості сіл солтиси-українці.

Референт орґанізації молоді (А. Копистянський) щойно в останньому часі почав працю. Досі має чотирьох районових інструкторів. Розпочато орґанізування відділів молоді в усьому повіті.

Комісія допомогова (голова Бараникова Марія) донедавна провадила табор для біженців, через який перейшло коло 1,500 людей. Уділено біженцям запомоги в грошах і одязі та віднайдено багатьом з них працю. Комісія музейна (Бачинський Леонід) призбирала вже певну скількість експонатів. — Комісія імпрезова (проф. Витвицька-Сливинська) зложена з 5 осіб, зорґанізувала хор та урядила величаву академію в честь Шевченка.

Комісія пропаґандивна веде пропаґандивну акцію в терені підготовляючи імпрези у ріжних місцевостях.

Заходами УНК повстали в Ярославі дві українські школи в Ярославі, що стягнули до себе всю українську шкільну дітвору. Підготовляється створення української ґімназії. Основано торговельний курс для підготови службовиків в торговельних підприємствах. І українська суспільність і німецька влада респектують УНК, який робиться щораз важливішим чинником нашого життя. Комітет має позитивний вплив також і на інші осередки, зокрема на Перемишль і Лежайськ. — (УПС—Рим).

Музей Визвольної Боротьби України в Празі.

Музей ВБУ з нагоди 15-ліття свого існування розпочав серію виставок своїх вибраних експонатів. Завданням цих виставок є познайомити ширше громадянство з зібраними в Музеї колекціями. В травні й червні відбулося три такі виставки: 1) укр. періодичних видань для дітей і молоді (122 назви); 2) українських календарів (170 назв), і 3) українських публікацій в Азії, зокрема на Дал. Сході (поверх 50 назв). Кожна виставка продовжувалась 10 днів. На черзі тепер четверта в цій серії виставка статутів українських установ, орґанізацій і т. д., для якої збирано біля 150 експонатів. — (Наступ).

(Докінчення буде).

ЗАГАЛЬНА МІЛІТАРНА СЛУЖБА

Як відомо Канада впровадила в себе загальну мілітарну службу, але лиш для оборони своєї домінії. З нагоди ухвалення цеї примусові військової служби пише часопис „Ґазет", що виходить у Монтреалі, під ноголовком „Загальна мілітарна служба" таке:

„На цілім світі нема гарнішого прикладу соціяльної і політичної демократії, як це має місце в Швайцарії, а мимо того всі швайцарці обовязані до військової служби. Через те швайцарці не. наразились на ніяку брутальність ані не стратили нічого зо своєї свободи. Вони далі тішаться всіми правами і привилєями демократії, але вони теж знають що ті права дадуться лиш задержати через сповнювання перших обовязків і відбування військової служби.

Те саме має місце у Швеції й Фінляндії. Є це два краї, яких мирові, демократичні осягнення викликують подив усюди по світі в усіх вільних народів. У Швеції військова служба є обовязкова від 20 до 45 року. У Фінляндії обовязок військової служби в часі миру починається в 17 році, а кінчиться в 60. Якщоб фінці не мали були військового вишколу, вони не потрапилися би опиратися наїздові московських большевиків через такий довгий час, ані їхня демократія не була би днесь ненарушена.

Голяндія була найменше мілітаристичною державою з усіх країв перед війною, а одначе примусова військова служба є там в силі. Усіх голяндських горожан а також усіх чужинецьких мешканців від 18. року життя аж до 40 реєструються до військового вишколу і вони є зобовязані до військової служби аж до 40 року життя. Голяндська військова система була менше успішною, як в усіх інших краях з наступних причин: раз тому, що були звільнення від військової служби з преріжних причин, а по друге, що лиш три восьмих річного контінґенту покликувано до військової служби й їх вибирано жеребом. До цього покликані служили 11 до 15 місяців і вони служили з радістю й охочо. Демократична Бельґія мала стислішу систему, бо покликувала всіх 19-літніх хлопців до військової служби на 12 місяців. Яке це мало значіння, бачили ми на завзятім спротиві, який ставила бельґійська армія недавно в Фляндрії.

Система примусової служби у Фінляндії була найстистішою з усіх. У часі миру покликувано щорічно кожного 20-літнього молодця на один рік до активної служби в армії. Опісля він вертав до цивільного життя, але на протязі трьох літ був все готовий бути покликаним негайно до військової служби. Опісля його імя було включене на протязі 16 літ до першолінійної резерви, а опісля на протязі 8 літ до друголінійної резерви". Як бачимо, з наведеного, то примусова військова служба ніде не завела надій, які в ній покладано. Не дивота, що і в Злучених Державах іде до того, що в скорім часі примусова військова служба стане мимо певних спротивів законом.

СТАЛІН НЕНАВИДИТЬ ГІТЛЄРА

Лондонський кореспондент нюйорського Таймсу, Авґур, призадумується над дивачною політикою Сталіна в теперішньому часі і подає свої висновки. Теперішній британський амбасадор у Москві, сер Стафорд Крипс, є знаменитим обсерватором подій. Без сумніву він помагає Сталінові орієнтуватися в теперішньому воєнному положенню. Крім цього Сталін уживає ще й свого розуму і тому його потягнення такі обережні.

Сталін переконаний, що є лише 5 держав, які мають у світі значіння і з якими треба рахуватися. Це Росія, Японія, Злучені Держави Америки, Німеччина й Велика Британія. Росія боїться двох держав: Німеччини й Японії. Відповідно до того Сталін веде свою політику. Він не допускає до розриву з цими сусідами, хоч відносини нераз бувають напружені. Сталін боїться передусім Гітлера. Сталін докладно знає про силу Німеччини. Він знає, що німецька зброя сильніша від російської. Він того переконання, що російська армія не стримає німецького походу з Польщі проти Москви. І тому Сталін вибрав союз з Німеччиною, а не з Анґлією, минулого року.

Одначе Сталін не вірить, що Гітлерова сила встоїться на все. Колиб так сталося, то Росія опиниласьби в важкім положенні. Сталін знає, що Росія не моглаб затримати такі цінні набутки, як балтійські держави, частини Польщі й Румунії. Колиб Гітлер справився з Заходом, тоді він звернеться на Схід і Росія втратилаб не лише захоплені території, але ще й втратилаб Україну. Отже тому в глибині душі Сталін бажає перемоги Анґлії, бо він її не боїться. Але він не може вийти з тим відтверто, поки Гітлер не зазнає якогось рішаючого удару. Тому, урядово, відносини між Росією й Німеччиною знамениті, але кожен, хто знає відносини в Москві, може завважати ненависть Росії до Німеччини.

Це пізнати між ін. з цього, що Росія не постачає Німеччині харчів, хоч уже рік минув від німецько-російського договору в цій справі. Німецький амбасадор нераз іде до Сталіна з запитом, чому так є, а йому відповідає Сталін зо справжньою орієнтальною хитростю, що щось там попсувалося, чогось там не був усилі виконати. Він усьміхається, обіцює щось змінити, але далі своє робить.

Знаменна поведінка Сталіна і на Балкані. Там прийшло до напруження через Румунію, але Сталін цофнувся в час, щоб недопустити до війни, котрої він страшенно боїться. Тому він вживає Анґлію, щоби дістати хоч щось від Гітлера. Тепер Сталін звернув свою увагу на Дарданелі, щоб виконати заповіт царя Петра Великого і здобути доступ до Середземного моря. Він повідомив про те навіть Берлін і Лондон, але нічого не сказав Туреччині, хоч вона власне є панею Дарданелів. Зате, як каже Сталін, він пильно оберегає невтральности Туреччини.

Висновок о б с е р в а ц і ї й тайних звісток такий, що Сталін не кинеться на Гітлєра, аж Англія сама його скине. Тоді щойно він рушиться, щоб забезпечити свої надбання і щоб недопустити до повстання Польщі, як загрози Росії в будучности. Тому, що небезпека збоку Японії ще далека, то Сталін хоче наперед поладнати з Европою.

Висновки Авґура покриваються з дотеперішніми відірваними вістями з ріжних інших джерел. Тепер Авґур зібрав їх лише в одну цілість. Вони настільки нові, що здогадно можуть походити посередно від британського амбасадора, на котрого покликується Авґур.

Йосиф Томас.

У ПІВДЕННІМ ЦЕЛЄБЕСІ

(1)

Не булоб мені прийшло на думку їхати на Целебес, колиб не було молодого туземця з того острова д-ра С. Із ним я зазнакомився підчас плавби з Европи на схід. Він походив із Макасару, головного міста Целебесу. Там його батько торгував деревом, яке купував у пралісах у глибині острову. Молодий С. до семого року життя не вмів ні читати ні писати, в девятому році став учитися по голяндськи, колиж йому було, дванацять літ, батько післав його у Голяндію до ґімназії. Коли скінчив середню школу, батько присилував його, щоби вернувся додому та вчився торгувати деревом, бо колись мав перейняти цю торгівлю. Одначе син не мав до того охоти, тому по році відїхав знову до Европи та студіював медицину в амстердамськім університеті.

Вчився дуже добре, та більше ніж медицина сподобалася йому гарна голяндська дівчина. Вона мала великий вплив на його поступ у науці, вона його кілька літ заохочувала й вела душевно. Сама навчила його говорити добре по анґлійськи та французьки. Правило, що крайности сходяться, виявилося й тут правдивим й обоє молоді — вона гарна, синьоока білявка, дуже образована, він туземець із Целебесу, темної краски, якого недавні предки ще були людоїдами — полюбилися.

Колиж С. здав докторат, оженився з нею і зараз потім, без ніякої шпитальної практики, вертався на свій рідний острів, щоби бути лікарем у Макасарі. Була то саме пошлюбна подорож молодят, яку відбували на тімже кораблі, що й я.

— Таж він іще того навчиться, — говорила його жінка — коли ми згадали про потребу лікарської практики та додавала жартом: — одначе я в нього не буду лікуватися.

За чотири-тижневу подорож зазнакомився я з ними дуже добре. Мені було дивно, що вона молода й гарна европейка, вийшла за чоловіка такої інакшої раси, який своєю краскою тай доволі грубим виразом лиця не зумів нікого очарувати. Одначе д-р С. був дуже живого темпераменту, вічно всміхався, а для кожного був дуже ввічливий, тому своєю поведінкою зумів здобути собі прихильність усіх із якими лише зазнакомився.

Часто мені приходило на думку, яке то буде подружжа. Буває дуже часто, що голяндці в кольоніях женяться з туземками, одначе майже ніколи голяндка не вийде за туземця. Таким нерівним подружжям понижує себе в очах інших білих, а вони її виключують зі своєї суспільности. Між білими та туземцями всіх кольоній є „колерлайн" — межа, створена ріжницею раси яку годі переступити без наслідків.

Д-р С. учив підчас плавби свою молоду жінку своєї рідної мови макасін, якою говорять туземці в південно-західній части Целєбесу. Я прилучився до них і так двічи денно мали ми на горішньому чердаку, де було спокійно, годину науки мови та конверзації.

Мова макасін має своє власне письмо, що складається з рисок, каблучок і точок. Кожен знак представляє два звуки, співзвук і самозвук. Завдяки цій зміні звуків мова є милозвучна.

За чотири тижні плавби навчився я добре читати й писати та присвоїв собі чимало слів із буденнього життя та з народніх пісень. Макасінська мова не має літератури ні граматики, одначе нарід радо укладає пісні, якими висловлює свої радости й журу. З кількох пісень, що я їх тоді записав собі, наведу для приміру бодай одну в перекладі та початок в оригіналі:

Нія бісеанґ кое тіні
Нія льонренґ кое батеі...
Бачу човен,
Прикріпив я прапір на до-
[розі
Бачу човен,
Прикріпив я прапір на до-
[розі,
Баран, наш пан жінки при-
[ходить шукати,
А справді є тут жінка, за
сорок монет можна її ді-
[стати,
Враз із невільницею і з си-
[вим конем,
Сивим, що походить з Фа-
[льо,
А має червоний покров із
[Сарангану
Уздечку з Альое, батіг з
[Тобо-Тобо,
З Тобо-Тобо, куди ніхто ще
[чужий не зайшов,
І куди ніколи ще зброя
[чужа не дісталася.

Це стара пісня, з часів боїв між племенами та свідчить про боєвничість макасінів.

З д-ром С. і його жінкою розлучився я в Кольомбо. Я обіцяв, що в Макасарі відвідаю їх. До запрошення додав пораду, щоби я стерігся яванців, бо макасіми на Целебесі, мовляв, поступають багато чесніше.

— Яванець пробе вас своїм „крісом" (ножом) підступно, а макасін насамперед перестереже вас: „Вбю в тебе ніж" і щойно потім убє вас. Приїдьте радше до нас.

Я не брав поважно тих його слів про погану вдачу яванських туземців і пізніше побачив, що то добрі люди, самособою коли їх не дразнити без потреби.

(Кінець буде).

Б. СЕНАТОР ДЖЕЙМС РІД заявився проти кандидатури Рузвелта втрете.

Кажуть, що жирафа, це одна звірина на світі, що не має голосу.

До чищення позолочених рамок належить вживати амоняку з водою. У посудині можна змішати пів на пів амоняк з водою. Опісля належить мачати чисту стирочку в тій мішанині і натирати нею забрукані позолочені рамки, по малих кусочках. Опісля належить їх витерти чистою шматочкою.

З ДНЯ

ДВОЛИЧНА ПРОПАҐАНДА.

Українці наслухались від деяких чужих політичних кол чимало осудів, мовляв, вони „розсварені, слабі, незорганізовані, до державного життя нездібні". Стільки разів ми ті завваги чули, що вкінці повірили в них.

Певно, що в нас є чимало роздорів, які розпорошують наші сили. Тому цих завваг не треба зовсім пропускати мимо. Але з другого боку треба до них ставитись із певним застереженням. Бо дуже часто деякі чужі кола, які малюють нас як „нездатних до організаційного життя анархістів", при іншій нагоді представляють нас як „знаменито зорганізованих, з чортівськими плянами, людей".

ВІСТКА З БРАЗИЛІЇ.

Ось філядельфійська газета „Ди Івнінґ Бюлетин" з 12. липня ц. р. приносить короткий репортаж з Арґентини, в якім малює українців як знаменито зорганізованих, по диявольськи замаскованих, розповсюднених не лиш по всіх полудневоамериканських краях, але також у Північній Америці та Канаді. Читаючи ту новинку некритичний чужинець подумає собі: „А то що за народ ті українці, що потраплять так знаменито організуватись?"

Чому в цім випадку роблять з українців таких знаменитих організаторів і творців збірної сили? — А тому, щоб представити нас як „націстів, як пято-колюмністів, шпигунів, шкідників у даній країні". Ось мотиви, задля яких приписують нам деколи такі великі організаторські здібности!

Представляють нас раз як „знаменито зорганізованих націстів і пято-колюмністів", іншим разом, коли ми звертаємось за помочею до демократичних держав і даємо незбиті докази наших симпатій з демократіями — мовчать про нас, або представляють нас як „анархістів, розсварених і роздроблених, незрілих до творчого, організованого життя".

УКРАЇНСЬКИЙ КОНҐРЕС.

Нагадатиб наш останній конгрес у Вашинґтоні. Ухвалені резолюції були вцілості приписані до демократій, зокрема підкреслили ми нашу беззастережну льояльність до Америки. Ці резолюції також виразно заявляли, що на далеку мету українці бояться німецької агресії на Сході і вони раді булиб, якби українцям у відзисканні їх належних прав помогли демократичні держави. Чимало сенаторів і конґресменів говорило на тім конґресі. Знав добре про ті резолюції та про цілий настрій і „Н. Й. Таймс". Проте він ні словечком не згадав про той конгрес, а замість того приніс у той сам день репортаж свого журналіста Ковача з Чернівців, мовляв, українці тісно співпрацюють з націстами, мають свої сильні організації і хочуть помогти німцям простягнути їхне панування далі на Схід.

Той репортаж, як і вище згаданий з Арґентини, не наводять буквально ні одного конкретного факту на піддержку своїх тверджень. Не наводять одного назвища якоїсь української організації, ні назвища якоїсь особи, чи якихось зборів, нарад, чи заяв з боку якихнебудь українців. Ті закиди висказані так собі, аби викликати відповідне очернення українців в демократичних краях. А такі голословні закиди, не піддержані конкретними фактами та назвищами людей, є неможливо відбивати.

ПОЛЬСЬКІ „ІНФОРМАЦІЇ".

А тепер ми читаємо в Н. Й. Таймсі з 21. липня ц. р. про те, як там у Лондоні польські кола представляють українську справу. І там робиться те саме. Там також представляють українську справу як таку, що її можуть розвязати виключно німці. І що лиш німці можуть бути рішальним чинником у відбудованій українській державі.

Як доказ польські кола наводять, що німці під своєю окупацією дали певну полекшу українцям, а навіть у деяких місцевостях як от на Лемківщині і Холмщині дозволили відкрити українські школи.

Першусього, ці полекші не булиб жадними полекшами, якби Польща за своїх часів була по людяному обходилась з українцями і дозволяла їм відкривати свої школи та жити своїм власним національним життям. Ті „полекші" виглядають полекшами через контраст із тим, що було в минулім.

НІМЕЦЬКІ ПРИЧИНИ.

Німці роблять ці „полекші" тому, щоб показати українцям, які вони „добрі" і „справедливі". Так робити в теперішню пору їм вигідно. Вони роблять це виключно з себелюбних причин. Але не можна винувати місцевих українців, що вони з того укладу і з тих обставин користають. Чи мають вони відмовитись від закладання шкіл і виучування рідної мови, тому лиш, що цього перед тим польська влада не дозволяла?

Німці роблять це також тому, щоб українським питанням шахувати Совєти. Треба признати німцям, що вони тепер ведуть хитрішу політику від демократичних країв, зокрема від Англії. Вони **змушують** Совєти грати в їх дутку, використовуючи в тій цілі для постраху й українське питання. В той час Англія думає, що чемною поведінкою і іґноруцією українського питання сокрушить таки колись серце Сталіна і він стане по її боці. Англія повинна використовувати українське питання також само, як це роблять німці, а навіть рішучіше. Тоді Сталін танцювавби перед нею так, як танцює перед Гітлером. Але Англія цього не робить. Та це її справа.

НЕВЛАСТИВЕ МІСЦЕ.

В той час, коли деякі польські, російські і інші кола, що вороже відносяться до українських визвольних змагань, представляють українську справу в Англії та Америці як „націстичну інтриґу" звязану нерозривно з політикою Німеччини, — інші польські й російські кола на терені Німеччини й Італії представляють українські визвольні змагання як ті, що „звязані з зогнилими демократіями", і є ворожі німецькому наступові на Схід.

Українці булиб щасливі, як би ті чужі кола лишили їх у спокою. Колиж конче вони хочуть займатись брехнями і говорити про українську справу раз сяк, раз так, то хай вже в Берліні представляють їх „нацистами"; а в демократичних краях такими, якими вони справді є: українськими самостійниками, які борються з теперішніми наїздниками не на те, аби попасти під чобіт нацизму, тільки, щоб збудувати свою власну від нікого не залежну державу.

ҐЕНЕРАЛ АЛАН БРУК
новий начальник англійської армії.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

РЕПУБЛИКА НА ОДНУ ДНИНУ.

(Справоздання очевидця про припадок Карпатської України.)

Під таким наголовком появилася того року в Лондоні книжка англійського закордонного кореспондента М. Винча. (Michael Winch — Republic for a Day; 1939 Robert Hale Limited 102 Great Russell St., London W. C. I. pp. 286.)

Автор перебував через два місяці в Хусті й околицях і приглядався подіям Карпатської України, що, на його думку, були лиш історичним припадком. У вступному слові пише автор: „На один день у марті, 1939 р. із розвалом Чехословаччини повстала незалежна Република Карпатської України. Прекрасна це країна, в котрій гори пишаються великими лісами; верхи вкриті снігом, а вузькі долини схожі під управу кукурудзи й винограду. І ось у цій країні де крайня нужда, де постійний торг зовнішнього світа за душу її мешканців. . . є щось величнього". Автор не дає дальшого вияснення, але „тим величним" це мабуть природа, це тихі гірські люди, це їх стихійне життя, що нагло скаламутили нові події. Ріжними прикладами автор вказує на несвідомість населення, брак мілітарного підготовлення в боротьбі за вдержання незалежности, наївність провідників у веденні політичних справ, брак дипломатії. Цілий рух в очах автора плеканий, піддержуваний німцями, а має на ціли творення з цеї самостійної провінції Піємонту для Великої України. Зовнішні прояви часто подобають на комічну оперу, заявляє автор, але кінець є трагічний. У найважнішому моменті німці тратять зацікавлення в Карпатській Україні й полишають її на ласку долі.

Подорожуючи через Сваляву, Сандрово, Ясінну, Севлюш, Рахів, долинами рік, то вузькими гірськими стежками, автор дає описи осель, що ріжняться одна від другої стилем архитектури. Низько побудовані хати, з кришами сягаючими іноді землі можуть нагадати велику череду сплячих волів, або купу сіна, чи навіть груду землі. Дещо відмінними являються села німецькі, чи вже забудовання місточок. Ці відзеркалюють політичні, економічні чи релігійні впливи. Тут і там видніють одно, двоповерхові будівлі поставлені мадярами в 80—90-ти роках 20. століття; тут і там звичайні модерні адміністраційні будинки чехів; тут і там церкви католицькі, православні, синагоги. В часі подорожі автор задержується коло церкви, щоб оглянути ношу, обичаї, святочний настрій мешканців гір. Він вступає до хати, де відбувається весілля, то пристає по дорозі, коли похорон іде. (Цінним є те, що автор поміщує цілу низку знимок з життя-буття). При кожній нагоді пояснює значіння даного звичаю, традиції, вірування, забобонів. Подає історію гербу, національної краски; описує характеристичні черти слявянського обличчя, натякає на заняття чоловіків, жінок, дівчат, підносячи навіть такі речі, як традиційний добір красок у вишиваних робітках ноші.

Подорожуючи, мав він нагоду пізнати й рівень національної свідомости того народу й подає маркантний контраст між старшим, а молодшим поколінням. Автор згадує про впливи російських, українських, мадярських і чеських агітаторів і мабуть цьому можна приписати брак національної свідомости. Без застанови старий дядько раз відповів, що він русин і що „ця українська ідея, це все нісенітниця". Тому й не важко сказати авторові, „що щоб Карпатська Україна була центром українського руху, це це не значить, що пів міліона мешканців вірить у ідею України, або всі є українцями". У противставленні до старшої генерації, молодь зорганізована в Січі, це хоч наївна, загоріла, фанатизмом перенята група, але патріотична, свідома, на загал притягаюча.

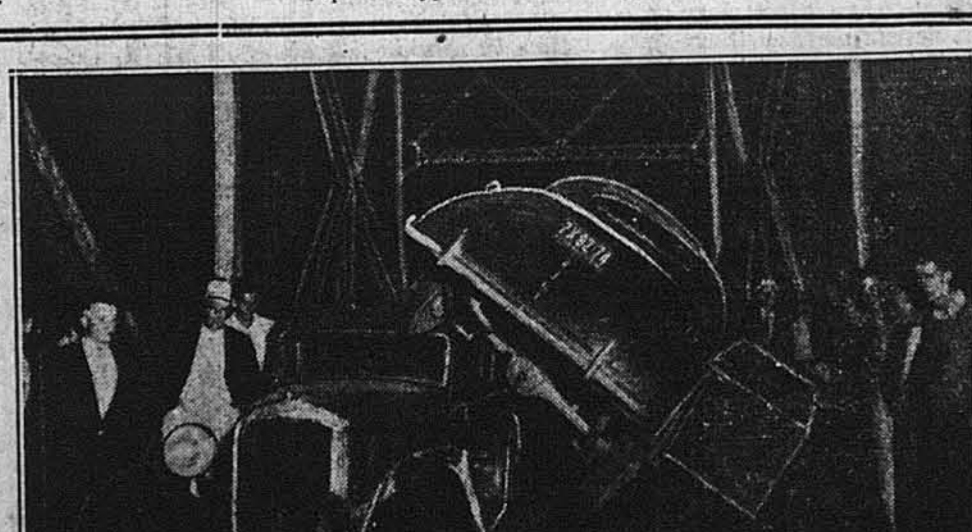
А вже у ріжних сценах підносить наївність, зарозумілість провідників, що дійнявшися влади, не знали як нею володіти. Не зрозуміли для автора, наприклад, щоб чеським жандармам у Хусті заборонено носити нараменні чеські відзнаки, чи примушувано їх до вивчення української мови; а до ріжні неприємности, що автор є шпигуном, бо не зголосився в тому, чи іншому уряді; підозріння, що він є жидом, бо в нього довгий ніс, чи польонофілом, бо розмовляє по польськи й тимсамим є ворогом українців. Автор бачить у провідних верствах ненависть, брак дипльоматичної тактики до чужинців, що безсумніву вплинуло на його упередження до їх політичної роботи. Нераз підносить сцени, в яких проявляється пересаджений патріотизм. От, наприклад сцена, що мала місце в січні з міністром пропаганди Комаринським. Питається автор, коли він являється в бюрі, щоб із ним побачитися. Відповідає Комаринський: „я звичайно приходжу в осьмій, але завтра прийду восьма-трийцять, бо я мушу голитися. Мені важко було знайти час до голення від останнього жовтня. Я був **страшенно** занятий плянуючи нову Україну".

В одній частині спиняється автор над положенням українців у Польщі. Дає докладний опис територій, поселених українцями, згадує за всі партії, їх напрям, підносить розвиток політичного, економічного й культурного життя; а що найважніше підносить свідомість українців і їх тверду запертість у боротьбі з поляками.

При кінці книжки автор дающи опис Хусту, як дому божевільних у остаттьому дні проголошення незалежности републики, описує інвазію мадярів. Згадує, що коли Січ завзято боролася в горах, провідники розбіглися по цілій Европі. Характеристичне є те, що сказав один із найвищих українських достойників (котрого імени не подається) авторові, коли стрінувся з ним у Словаччині: „Зворот подій був ударом для нас, але Карпатська Україна сама собою ніколи нічого не представляла для нас. Це був середник до цілі. Ми цікавилися ідеєю Великої України, а це ще живе".

І так, коли я читала книжку то нераз прикро було мені, що історія Карпатської України в очах чужинця це авантура й інтрига. Хоч не мило було читати завваги про національну несвідомість і політичне аматорство, книжка має мимо всего свою вартість. У ній є багато цінних обсервацій, котрі нам самим тяжко булоб побачити, а деколи може й неприємно признати. Сумно лише, що субєктивні міркування автора були закраплені впливами наших ворогів, від котрих він діставав відомості. Від наших людей він не міг їх дістати, бо вони прямо не знали, як їх подати, або були упереджені до чужинців. Дуже можливо, що через брак нашої дипльоматичної тактовности він бачив історію Карпатської України як сферу німецьку, а не як спонтанічний зрив поневоленого народу.

Марія Лехицька,
Ню Йорк.

НЕБУВАЛИЙ ВИПАДОК
скоївся оноді в Воткинс Глен, Ню Йорк; автомобіль Джералда Ван Ностренда з Виларда, Ню Йорк, виїхав по похилій балюстраді моста на верх автомобіля Джана Волтерса з Ромулос, Ню Йорк. Ніхто не був важко покалічений.

ЧИ ВИ ДУМАЄТЕ ПЕРЕПРОВАДЖУВАТИСЯ НА ІНШЕ МЕШКАННЯ?

Якщо думаєте змінити свою адресу, просимо повідомити нас наперед, коли почнете жити на новій адресі, щоб ви не втратили якого числа газети, котре може мати щось цікаве або важне для вас або вашої родини. Просимо не ждати до останньої хвилі. Просимо не пересилати нічого почтарем. Найкраще виповнити оцей бланкет, подаючи доконче стару й нову адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та вислати це в листі до адміністрації „Свободи".

Число відділу ____
Імя й назвище ____
Стара адреса ____
Нова адреса ____
Почта ____

ШІКАГОВСЬКА ХРОНІКА

Подає Степан Куропась.

На Десятий Зїзд О. Д. В. У. до Пітсбургу висилала наша громада 6 делеґатів, а це — чотирьох від відділів О. Д. В. У., а по одному від Українського Золотого Хреста і Молоді О. Д. В. У. Делегати були в Пітсбургу 4 дні, вернули та вже здали звіт зі своїх поїздок. Цього року всяка організаційна праця в Шікаго в занепаді, тому і шікаговська делеґація з нагоди 10-го Зїзду О. Д. В. У. в Пітсбургу зложила скромний дар в сумі 90 долярів.

Традиційне свято 4-го липня, день проголошення американської незалежности перейшло у нас під знаком гучної стрілянини. Мимо того, що вживання всяких вибухових стрілен і іграшок заборонене, то кожному вільно безкарно стріляти цілу ніч без огляду на це, чи хто може заснути чи ні. Ще тиждень перед 4-тим липня шікаговські хлопці стріляли, ранили себе і других та заповняли шпиталі. Зовсім не те було в Пітсбурґу, де дописувач мав нагоду бути саме в день 4-го липня. Не чути було стрілянини ні в день ні в ночі. Українська пословиця каже: Що край, то обичай.

Шікаговські собвеї будуться прискореним темпом. Вправді ще не видно нічого на верху крім соток таблиць з написом „дітор" для авт, бо деякі вулиці западаються, інші знова прорізано з верху і будується підземні станиці. Кошт будови собвею буде виносити 46 міліонів долярів. Якраз тепер при собвею є занятє найбільше число робітників, яке відтепер буде меншати, бо собвейні праці зближаються до викінчення. Тепер видається денно $110,000 на конструкцію, а $85,000 для робітників. З будови собвею живе тепер посередньо і безпосередньо 40,000 душ.

Шікаговські серби святкували вндділю, 23. червня, 35-ліття свойого прибуття до Шікаґа. Тому 35 літ збудовано також першу сербську православну церкву на Шіллер вулиці і Волкат. Сербський єпископ Діонізій відправив ювилейну Службу Божу при асисті сімох сербських священиків. Сербський Хор ім. Бранка Радічевіч, під орудою свойого директора Савіни, співав церковні і народні пісні.

Місто Шікаго зростає дуже поволі за останніх 10 літ. Цьогорічний перепис населення ще офіціяльно не проголосив висліду, однак півофіціяльні звіти виказують, що за останніх 10 літ Шікаго зросло лише на 24,000 душ. Звичайно природній приріст населення є далеко більший, не говорячи вже про приплив нових людей з фарм. Причиною малого зросту міста є це, що шікаговці переносяться зі зростом вигідної транспортації за обрії міста, де будують собі свої хати. За містом дешевше і здоровіше жити, не говорячи вже про менші міські податки. В місті є великі податки, бо хтось мусить оплачувати урядовців міської адміністрації великого чотири міліонового міста.

В додатку за містом безпечніше жити, бо статистика нашого міста виказує, що за перший піврік авта убили 262 людей; в самім лише місяці травні вбили 57 людей. Шікаго і стейт Іллиноіс мають дуже високий відсоток автомобілевих нещасть, а тим самим смертности. Більшість цього роду нещасть має місце якраз у великих містах.

Польське Римокатолицьке Зєдночене скликало засідання головного уряду, на яке прибули урядники з цілої Америки, щоби вислухати річного звіту головної екзекутиви, що урядує в Шікагу. Звіт виказує, що ця запомогова організація має 160 тисяч членів, з цього в самім Шікагу 30,000. Організація має 19 міліонів маєтку, а титулом посмертних запомог виплатила 24 міліонів. Молодь Зєдночення є зорганізована в т. зв. відділах скавтів і дочок (цур), що льокуються при кожних римокатолицьких парохіях. Ці дружини мають свої літні оселі, а протягом зимових місяців молодь вправляється в атлетичних, горожанських і релігійних клюбах з допомогою авторитетних учителів. Величезний будинок на Нобл і Кортез має гімнастичні салі, клюбові й інші кімнати для вжитку молоді. Організація має окремий науковий фонд, з якого позичає гроші для своїх членів на докінчення студій. Має також фонд інвалідів, для членів, що втратили здібність до праці. Члени платять до фонду наукового й інвалідського. Організація удержує власний музей, де переховує не лише цінні документи свого існування як часописи, календарі, звіти, але і переховує історичні документи боротьби Польщі за незалежність за останніх 150 літ.

День Української Жінки відбувся у нас в неділю, 14. липня в Гарліс Парку. Перший раз щось подібного у нашому місті. Український Золотий Хрест, який уряджував це підприємство, поробив великі старання, щоби „День" цей увінчався успіхом, як не з матеріяльного, то бодай з морального боку. Це йому вдалося вповні, бо в часі, коли занепадають духові цінности серед нас, коли наші люди чогось бояться, зледащіли чи зневірилися, мовляв „Сталін сильний, хто його тепер побє?" — День Української Жінки був тим світилом в темноті. Українське жіноцтво перебирає провід, як мужеська половина нашої кольонії зневірюється! На „День" приїхали відомі жіночі народні робітники з міста, околиці і Америки взагалі. Голова Українського Золотого Хреста з Дітройту, пані Левкут, і пані Дідик, делегатки з Дітройту, прибули на День Жінки в Шікаго перші, в товаристві своїх чоловіків, головного радного У. Н. Союзу, п. В. Дідика і п. Степана Левкута, оба делегати 24-го відділу О. Д. В. У. з Дітройту. Приїхали, промовили кілька могучих слів, потрібних для віри і життя української душі, завізвали видержати трудний час. Промовляла також пані Анастасія Кочан з Джолієт з родиною, жінка, що тому 10 літ по прибуттю до Америки взялася збирати українське мистецтво в Америці. У неї колекція, музейної вартости. Бесідниця голосно до мікрофону закінчила свою на часі промову так: „Кожда українська хата повинна бути українською твердинею, а на сторожі її повинна твердо стояти українська жінка, та не впускати туди чужих впливів. Треба нам не лише свідомих одиниць, але всього загалу, який має виховати українська жінка". — Якби так наші жінки стояли на сторожі своїх хат, то меньше було би у нас винародовлення, мішаних подруж, проклятих сліз і Шевченкових Катерин, а була би нація, що в теперішню хвилю, коли в Україні „серед війни мовчать музи", жила би дальше повним життям вільних американських горожан, а не перестрашених еміґрантів.

Молоденька ледви 12-літня Ева Гайнюк, членкиця У. Н. Союзу (99% учасників це члени У. Н. Союзу), милозвучним голосом співала якусь дуже гарну любовну пісню про Васіля, бо публика приняла її з ентузіязмом і нагородила китицею квітів.

На День Жінки прибули також такі жіночі провідні одиниці: панна М. Клячко, секретарка Українського Золотого Хреста (Централі) і панна Ева Піддубчишин, відома добре в кругах католицької молоді в Америці. Панна Піддубчишин привітала всіх від себе та візвала присутніх бути добрими українцями і американцями, наводячи слова кардинала Гайеса, який казав, що, щоби бути добрим американцем, треба в першу чергу бути добрим айришом.

Панна Клячко ясною, популярною мовою розказала про страждання України і привела тим слухачів до сліз. Вона закликала вірити в будучність України. Підчеркувала кількакратновартість глибокого релігійного виховання, як цеї важної внутрішньої вартости чоловіка, що хоронить його перед моральним заломанням.

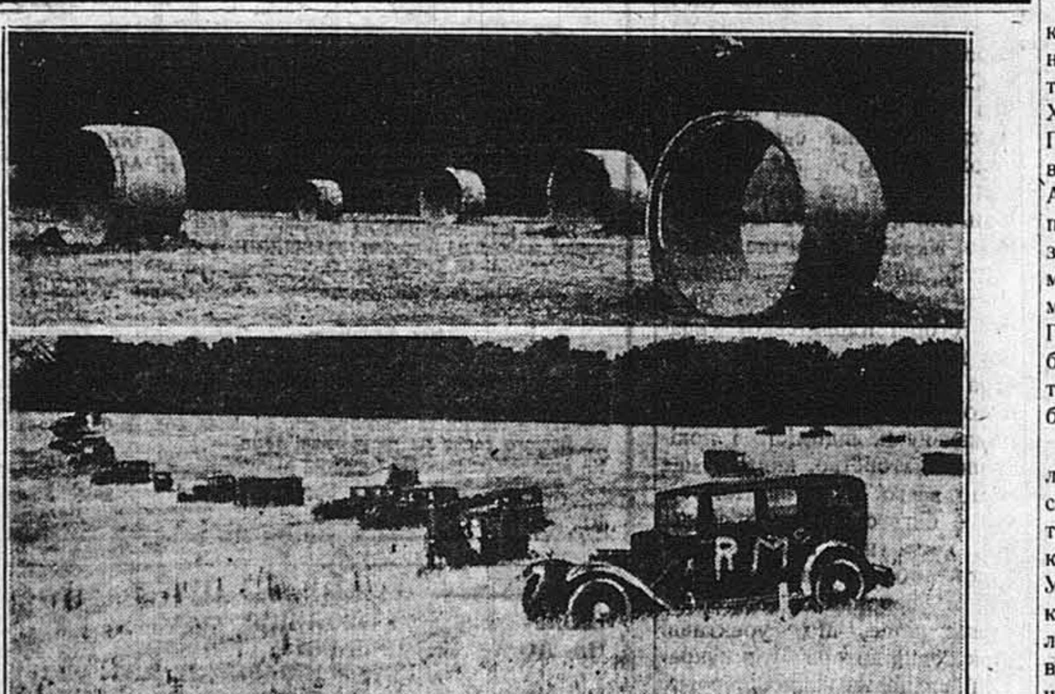
День витали ще пані Шкраба, від Запомогового Товариства Українських Жінок і пані О. Чуба від Товариства Княгині Ольги.

Впорядчиком Дня була п. М. Боднарчук, що перепровадювала програму і пані Попадюк, що отворила програму Дня вступним словом. (Кінець буде.)

МАНДРІВКА ДІЯМАНТІВ В АМЕРИКУ

За золотом ідуть діяманти до Злучених Держав. В Европі нема для них місця, так як не стало місця для їх власників. Урядовці митного уряду „Костом Гавс" у Ню Йорку ще не можуть налюбуватись видом діямантів, привезених літаком бароновою Ротшільдовою з Парижа. Їх вартість така, що й не зрахуєш. На всякий випадок кілька міліонів долярів. Баронова Ротшільдова привезла їх в маленькій коробці. За нею приїхала славна мадам Коті, в котрої честь діяманти діставали назву. Тепер вона називає себе мадам Контанреано. Як вона висіла з літака, її руки блистіли пестенями, висадженими брилянтами. Незабаром прибуде князь Виндзор та його дружина. Вони теж привезуть со собою діяманти, бо це ще найвигідніший маєток, і їх в Америці є кому купити. Кажуть, що вони привезуть також жемчуги й клейноди Британської Імперії та корони, щоб їх безпечно тут переховати.

У Ню Йорку знаходиться вже Евелін Волш МекЛін, найбільший нешліфований діямант у світі і четвертий найбільший діямант і в цілій історії. Його має Гарі Винстон, торговець діямантів. Винстон шліфував знаний діямант Джонкер, розколовши його на 12 частин. Ті частини він випродав королівським родинам в Европі й Індії та багатим жінкам в Америці. Тепер дістав Винстон ще другий великий діямант, названий Президент Варґас по імени бразилійського призидента. Його саме відкрили в Бразилії. Винстон хоче розрізати цей діямант на 14 камінів і кожен дістане окрему форму. Варґас має 726.60 каратів. Для порівняння треба згадати величину інших діямантів у каратах: Колинен (Пол. Африка) 3,025.-75 каратів, Ексцельзіор (Пол. Африка) 995.20, Великий Моґуль (Індія) 787, Джонкер (Пол. Африка) 726.60, Джубілі (Пол. Африка) 634, Викторі (Пол. Африка) 575 каратів. Менших діямантів, що їх привезено в Америку після вимордування царської родини, якось не зареєстровано, в чиїм вони посіданні.

ДЛЯ ОБОРОНИ АНГЛІЇ ПЕРЕД НІМЦЯМИ.

Англійці повставляли на полях такі широкі рури, щоби не давати німцям осідати літаками на полях. На долішньому образку, для цеї самої цілі уставлені старі машини.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАГО, ІЛЛ. Збори Бр. св. Ф. Николая, від. 106 відбудуться в неділю, 28. липня в 12. годині зполудня, в гали церковній, Оклей і Райс ул., зараз по Сл. Божій. Просимо всіх членів і членкинь точно явитися, бо маємо важні справи до полагодження. Контрольна комісія здасть справоздання за пів року з усього діловодства і стану каси. Пригадуємо ще раз довгуючим членам, що маєти явитися тай вирівнати свій залеглий довг, бо, як не прийдете і бодай часть довгу не заплатите, абисьте потім не нарікали на уряд, що Вас подав до суспендації за неплачення місячних вкладок. Просимо родичів вписуйте свої діти в члени У. Н. Союзу, бо чим дитина молодша, то знайте, що менша місячна оплата. А Ви, старші члени, піонірн, старайтеся, як можливо Вам, щоб бодай раз на пів року придбали хоч яких 6 нових кандидатів в члени У. Н. С., за кождий місяць одного нового кандидата на члена. У першій мірі впишіть свої діти бо як ми старші члени не притягнемо молоді до нашого відділу, то молодь сама до нас не прийде. А для когож ми нині працюємо і складаємо майно, як не для нашого молодого, тут родженого покоління? Тж усі до діла! У. Н. Союз платить нагороду кожному, хто лиш впише нового члена до У. Н. Союзу. — Н. Гуль, предс.; В. Єдинак, кас.; Г. Дацьків, секр.

ТАРЗАН, ч. 61. Він мене не любить.

Маріка споглядала на нібимертву Джейну й тішилася. Отже її суперниця згинула.

Але як свіже повітря втиснулося в вязничну кімнату, Джейн зпрвола відзискала свідомість. „Тарзане!" — пробурмотіла вона.

Маріка не могла опертися спокусі. „Тарзан любить мене, не тебе" — повеличалася вона.

Вміжчасі Залім Каліс підкрався до дверей й заглянув туди. Він таємничо прижмурив свої очі.